

آقای حاج امام جمعه - آقای مستشارالدوله
 آقای تقی زاده - آقای حاج سید نصرالله - آقای
 حاج معین النجار - آقای حاج محمد اسمعیل آقا -
 و مرض میکنم اگر مقتضی شد بایه شرفیاب شوند
 و چون استعلا شده و هنوز معلوم نشده که احتفالی
 و زوره قبول شده یا نه و روز پنج شنبه هم قانون
 تجارتی خوانده میشود که زودتر تمام شده و شروع
 بقانون عدلیه شود و از هیئت مقتضی برای نظر در
 قانون عدلیه خواهش می نماید که آنها هم در کار
 مجد باشند که هرچه را ملاحظه مینمایند بدهند بمجلس
 و از مجلس هم زودتر بگذرد و بدیهی است که امروزه
 از قانون عدلیه قانونی مهمتر نداریم هرچه زودتر
 باید انشاء الله این قانون تصویب شده بگذرد .
 مجلس ختم شد

**مذاکرات روز ۵ شنبه ششم شهر
 ربیع الثانی ۱۳۲۶**

خلاصه مذاکرات روز ۳ شنبه ۴ را آقای میرزا
 مرتضی قلیخان قرائت کردند .
 اسامی فائزین جلسه قبل از قرار ذیل قرائت شد
 حاجی امین الضرب - حاجی سید نصرالله - مجد الملک
 ساعد الزواره - ادیب گلپایگانی .

رئیس - دستخط مبارک هم ایوبی رسیده
 قرائت میشود (دستخط مبارک که خطاب بوزیر
 دربار بود قرائت شد) مشربا اینکه با این حوادث
 ناگواری که در سرحد روی داده و اهالی آنها
 گرفتار حادثه و اندوه شده اند خاطر ماراضی نمیشود
 که در دارالخلافه مشغول جشن باشیم معارض جشن
 میلاد خودمان را بطور عاده از حق بازماندهگان
 اهالی سرحد که دچار مصیبت گفته اند بدولت داشتیم
 که بر ترتیب با آنها برسانند و در این باب با هیئت
 وزرا هم گفتگو کنید بقیص است که آنها هم این نیت
 مارا مساعد خواهند بود .

رئیس - باید از صدور این دستخط مبارک
 اعلیحضرت همایونی بی نهایت تشکر باشیم که در
 حقیقت مینها درجه و طبقه پدیری را در این موقع
 بعمل آوردند لهذا خوب است ماها که و کلا هم
 از طرف عموم ملت و اهالی سرحد تشکر امتثال صانان
 خودمان را تقدیم حضور مبارک اعلیحضرت همایونی
 داریم و همانطور که اعلیحضرت مزاج چون اصف پدیری
 را اظهار فرمود اندامها با کمال تفکر و تدبیر و
 بوظایف فرزندی اقدام نموده در این موضع جشن را ترک
 نکرده بلکه بر اهیئت و عظمت آن افزود با کمال شگوه
 بهتر از ستودن ما بجهت حصول به ارجحوا بنهم دستخط دیگری
 است صادر شده قرائتی شود دستخط ثانوی قرائت
 گردید از قرار ذیل .

مجلس شورای ملی اگر چه هیئت وزرای
 مسئول در استعفا از مشاغل خود نهایت استادگی
 داشتند ملاحظاتی شده است استعفا آنها را تریقه برده
 و بموجب این دستخط بمجلس شورای ملی اطلاع
 میدهم که وزرا در سر ماوریت خود بیای می کنند
 فقط چون خلف السلفه خیلی در احوال از خدمت
 و استعفا خود مصر و مجد بود بالفرضه الا را
 منافع و مستوفی الممالک را بوزارت جنگ منصوب
 فرمودیم و خیلی میل داریم که وزرا و کلا فائزین
 مساعدت بهم دیگر معاوضت کرده مناسبت آسایش رفاها
 و موجب امنیت و انتظام مملکت را بوظیف نیت
 خاطر ما فراهم نمایند و انشاء الله توفیق خداوندی جزو

آنها را تأیید خواهد کرده
 شهر ربیع الثانی ۱۳۲۶
 رئیس - این هم شرحی است که از طرف جناب
 وزیر داخل رسیده است قرائت می شود
 قرائت شد قریب باین شرح
 (الان دستخطی از طرف بندگان اعلیحضرت
 همایونی رسیده است که استعفا می فرماید و از این
 موقع بملاحظات چندی پذیرفته نشده ولی مقرر
 شده بود که چون شاهزاده ظفر السلطنه نهایت جد
 و جبه را در انصاف خود داشته اند لهذا جناب مستطاب
 اجل آقای مستوفی الممالک بوزارت جنگ انتخاب
 شده اند انشاء الله و روز پنجشنبه طرف مصر برای معرفی
 ایشان بمجلس خواهد آمد) .

آقای سید حسن تقی زاده - بمناسبت صدور
 این دستخط مبارک خواستم دو سطر عرض کنم و
 بگویم که سلطان مشروطه گذشته از رعایت نمودن
 قانون اساسی و ساکن نشستن و مخالفت نکردن باید
 خودشان هم داخل کار شوند و معرک سلسله سعادت
 مملکت باشند اگر سلطان ساکت به نشیند و کاری
 نکنند آن مقام صفر است پس سلطان در مملکت
 مشروطه گذشته از رعایت قانون باید داخل دیورتیک
 سیاسی مملکت شده و ملت را بچشم فرزندی نگاه کند
 چنانچه اعلیحضرت همایونی در آن دستخط اول
 نسبت بیازماندگان و مصیبت زدگان سرحد مثل پدیر
 فرزند رفتار کرده و اظهار فرموده اند که ما از جشن
 صرف نظر کرده در این موقع با فرزندان خود هم درد
 وهم ناله باشیم این گونه اقدامات از طرف سلطان
 نسبت بر اهالی خود موجب مزید امیدواری و چشم
 داشتند بمواطف ملوکانه خواهد بود کمال تشکر
 را باید کرد بالاتر از آن دستخط محضط هموست
 که پادشاه داخل در سیاست مملکت شده خودش که
 معرک و خطه جهان بود در سیاسی مملکت است
 ملاحظه بولایت مملکت را کرده و وزرا و کلا مملکتیان
 موافق با معطک مجلس بلکه با عموم ملت است آنها
 را برقرار خواهد بود و بر زودتر این دستخط چنانچه
 فهمانند که مملکت جوش خلق و تغییر داده و با
 پولتیک و سیاست مملکت که وزرا و مجلس در آن
 خط کشی مینمودند همراه و مساعد شده بلکه درین
 به یولتیک مملکت نگاه کرده و ملاحظه فرمود که
 سوزش هم باید فرزند باشند پس آنچه واکه آخال و
 آزدی این مقصود امر روز اعلیحضرت انرا مشاهده
 فرمودید بوظیف نیت خاطر مبارک با او باید بصلت گفت
 دیگر آنچه را که حضور دستخط ملت بوده بآن
 نایل و بر خوردار گردیدند .

آقای حاج امام جمعه - بمناسبت بدر فرزندی
 که ما باین رحمت و سلطان است همیشه چشم داشت رعیت از
 سلطان خیلی است ما بایه نهایت تشکر را بنمایشیم که
 همان مرتبه را که چشم داشتیم بعد از این هم همین
 را خواهیم دید اما در باب جشن که جناب رئیس
 فرمودند البته این جشن رسمی است و باید بترک نشود
 بلکه بهتر از سالهای سابق بیاید این جشن گرفته
 شود و اینکه اعلیحضرت فرموده اند که معارض جشن
 بیلامانندگان و مصیبت زدهگان مقبول داده شود مقیم
 بنده این است که چون اعلیحضرت میل فرمودند این
 وجه آنها جلوه شود خوب است که هم وجدانمان
 بهر نیت که میل فرمودند میسر نکند جاد مقید

و هم جشن رسمی بطور خوبی گرفته شود .
 حاج سید نصرالله - در این موقع دیگر نطقی
 بالاتر از نطق آقای تقی زاده نمیشود در حقیقت
 بایه نهایت تشکر را از این موهبت اعلیحضرت
 همایونی بعمل آورد .

مستشارالدوله - در باب جشن بنده بنده
 دارم و این جشن دو قسم است یکی اینکه از طرف
 ملت جشن گرفته میشود یکی هم این است که از
 طرف دولت بطور رسمی بعضی رسومات معمول میشود
 بعقیده بنده در این رسومات دولتی همانطور که
 اعلیحضرت مقرر فرموده اند دیگر دست زده نشود
 ولی بر سر حدات و رسوم و آیات تلگراف شود که پیش
 از سالهای سابق از طرف ملت اقدام شده و جشن
 صحیحی گرفته شود و میدانم جشنی که از طرف ملت
 اقبال شود البته بدین آن افراد نرو بیشتر خواهد بود .

حاجی محمد اسمعیل آقا - اینکه اعلیحضرت
 فرموده اند که مراسم بیازمانهگان مقبول شود
 فرض ایشان این بوده است که در هم و الم فرزندان
 خودم فزیک هستم و حالا ملت باید نهایت تشکر را
 نموده و از اعلیحضرت استعفا نمایند که این جشن
 بهتر از سالها گرفته شود و همانطور که اعلیحضرت
 اظهار کمال مساعدت فرموده و ملت را بچشم فرزندی
 ملاحظه فرموده و نامعین طرز باید از طرف ملت هم
 اقدامات لازمه حد گرفتن این جشن بعمل بیاید که
 موجب سرور و بولادمانی عموم ملت باشد .

آقای میرزا ابوالحسن خان - بنده با آقای
 مستشارالدوله هم عقیده منتم همان طور که اعلیحضرت
 مقرر فرموده اند باید معمول شود شاه فرموده اند
 که جشن معمولی دولتی گرفته نشود من هزا دارم
 ما نمیتوانیم بگوئیم هزا دار نباشید پس نباید این
 جشن گرفته شود ولی بشکرانه این موهبت که اول
 قدم بزرگی است که از طرف اعلیحضرت نسبت
 بترقی و سعادت ملت برداشته اند نهایت سعی و اقبال
 در جشن موجود اعلیحضرت بایه از طرف ملت بعمل بیاید .

اسدالله میرزا - در این باب آنچه نطق شایان
 بود آقایان فرمودند و بعقیده بنده دیگر مذاکره در
 این خصوص کافی است چون مطالب دیگر هم هست
 که باید گفتگو شود و زواره هم آمده اند خوب است
 تشریف بیارند و با آنها بعضی مذاکرات لازمه بشود
 یا اینکه موضوعی که در روز سه شنبه همین شد
 مطرح شود .

رئیس - بچشمی لازم است از طرف مجلس
 انتصاب خطه و برقی عرض تشکر بشاید کمی بیونی
 مشرف شوند و این هیئت را در آخر مجلس انتخاب
 می کنیم حالا قانون انجمن تجارتنی مفوضه شده
 در این وقت شروع بقرائت سیم قانون انجمن
 تجارتنی شد و در خصوص اینکه خواندن و نوشتن
 شرط عضویت هر انجمن های تجارتنی باشد یا
 نباشد مذاکرات زیاد بعمل آمده اخذ رأی گردید
 و بکسوریت خواندن و نوشتن که شرط عضویت
 در انجمن ها باشد تصویب گردید .

رئیس - چون وزرا آمده اند و باید در
 مجلس حضور بهم رسانند بموجب خواندن این
 قانون از شاه حبیبهم بیسه باشد برای وزرا دیگر
 قرائت شده رای گرفته شود و چون فعلا ورود
 وزرا عظم چند دقیقه طول خواهد گرفت خوب است
 مشغول قرائت لایحه که از طرف عموم انجمن ها
 رسیده است بگوئیم .

برطرف شده و عدل و مساوات در تمام مملکت برهات
الاهم فالاهم جاری و ساری شود لهذا انتظار و کلاه
را در باب بلوچستان و رعایای آنجا جلب نموده عرض
بنمایند که در سابق حکام نهایت ظلم را با آنها می نمودند
و بین آنها همه نوع اختلاف انداخته و ایشان را ذرات
کرده و در موقع بلوک گردشی فرزندان آنها را از
یدران و مادران خود جدا کرده بکرمان و از آنجا
بتهران آورد، و آنها را مثل حیوانات بمرض یح و
شری می گذاشتند و اکنون که دوره مشروطیت است
و قانون مشروطیت در حق سیاه و سفید مساوی است از
و کلاه محترم خواهش میشود که جداً این حرکت شنیع
قیح را قدغن نمایند که این فعل موقوف شده و آن
بیچارگان از قید این ظلم آسوده شده و مره الحال
مشغول بر عیبتی خود باشند.

رئیس - این لایحه بسیار خوبی است و گمانم
این است که هیچکس در این باب حرفی نداشته و محل
گفتگو هم نباشد و همین امروز باید از طرف مجلس
بوزیر داخله نوشته شود که اکیداً قدغن نمایند دیگر
چنین حرکت زشتی در آنجا بروز نکند.

آقامیرزا محمود - صحیح است باید بوزیر
داخله اظهار شود ولی بعقیده بنده اگر تلگرافی هم
از طرف مجلس بانجناب ایالتی کرمان در این باب بشود
ضرری ندارد.

حاج شیخ حسین - بلی باید در این باب
اقدامات بشود و گمان میکنم که در این باب باید یک
ماده قانون هم وضع شود.
رئیس - بدیهی است این مسئله زشت قانوناً
غلط است و ضرر او بر همه کس واضح است و لازم
بنوشتن قانون نیست.

آقای سید محمد جعفر - اینها مسلمان هستند
و فروختن مسلمان حرام است و اگر بقصد حلیت فروخته
شود فروشنده کافر است و این قانون اسلام است و
باید جاری شود.

وکیل الرعایا - صحیح است قانون اسلام در این
باب حکم فرموده لکن باید مجازاتی برای این عمل معین شود.
آقای شیخ محمد علی - بلی این قانون اسلام است
خریدار و فروشنده هر دو در حکم حیوان بلکه از حیوان
یست ترند و باید از امروز در این باب یک چیزی نوشت
که اگر بعداً کسی این کار را کرد بجازات میرسد
حالا بوزیر داخله گفته میشود و ایشان هم اقدام می
نمایند لکن عقیده بنده این است که افلا ده سال حبس
برای مرتکب این عمل معین شود.

رئیس - در این باب اگر بخواهیم قانونی
وضع نمایم باید آن مواد قانون نوشته شده و بمجلس
بیاید و مطرح مذاکره شود و گفته شد که حالیه باید
فوراً بوزیر داخله نوشته شود که این مسئله را قدغن
نمایند مذاکره روز شنبه هم بقیه قانون انجمن های
تجارتی است و چون وزراء تشریف آورده و گویا
کاری دارند که در آن اطاق کمیونی خوانسته اند که
بعضی مذاکرات بنمایند و چند دفعه بیغام دادند که
بنده بروم ولی افسوس که نواب رئیس هیچکدام
تشریف ندارند در این موقع که بنده باید بان اطاق بروم
ایشان در اینجا باشند و امیدوارم انشاء الله بعدها
مرامات این مسئله را نموده بتکلیف خود رفتار نمایند

**(در اینتریم مجلس تعطیل و پس از چند دقیقه
مجدداً منقذ گردید)**
رئیس - اشعاصیکه بنظر بنده برای شرفیابی
حضور اعلی حضرت همیونی رجبیه است این آقایان
هستند.

آقای حاج امام جمعه ، آقای سید جعفر ، آقای حاج
سید نصر الله ، آقای میرزا فضل علی آقا ، آقای آقامیرزا
معین ، آقای تقی زاده ، آقای مستشار الملوه ، آقای آقا
میرزا ابوالحسن خان ، آقای حاج معین التجار ، آقای
حاج امین الضرب ، آقای وثوق الملوه و وقتش را بناید
از دربار بخواهیم و هر وقت معین شد این اشخاص باید
مشرف شوند یکی در باب هیئت کمیسیون عدلیه است
تا اکنون جمع نشده اند که رئیس خود را انتخاب نمایند
لهذا خواهش میشود که فردا صبح که روز جمعه است
اگر کار ندارند تشریف آورده و رئیس خود را انتخاب
نمایند باینکه اگر فردا برای ایشان ممکن نیست
روزشنبه چهار ساعت بشروید مانده حاضر شده و هیئت
رئیس خود را انتخاب نمایند باینکه بعد از مجلس ولی
بعقیده بنده بهتر همان چهار ساعت بفرود مانده است
که اسامی هیئت رئیس آنها هم در مجلس علنی قرائت شود
آقامیرزا محمود - در این موقع بناید
هیئت رئیس اسامی آنها همیکه حاضر نمیشوند نوشته
ارائه کنند و هر کس حاضر نمیشود زیر اسمشان را
بنویسند که موض آنها را انتخاب نمایند.

آقای شیخ محمد علی - هر کس که برای
هر کمیسیون انتخاب میشود البته بر حسب و کالت باید
حاضر شود و مکرر بانجناب دکتر ولی الله خان صحبت
شده و نهایت جد و جهد را داوند که زودتر قانون
عدلیه تمام شود و چون بنده در کمیسیون مالیه انتخاب
شده ام و بصیرتی از آن ندارم لهذا از آنجا استمنا خواست
و با کمال شرف داخل در این کمیسیون میشوم .
(مجلس ختم شد)

**مذاکرات روز شنبه هفتم
شهر ربیع الثانی
دارالشورای ملی**

خلاصه مذاکرات روز شنبه را آقای آقامیرزا مرضی
قلیخان قرائت کردند .
(اسامی فائزین روز پنج شنبه از قرار ذیل
قرائت شد)

وثوق الملوه ، آقا ملا حسن وارث
حاج امین الضرب ، شیخ معین خان
رئیس - لایحه از کمیسیون مالیه رسیده قرائت
میشود (قرائت شد مشعر باینکه بر خاطر و کلاه
محترم مواضع است که هم نظم و بی ترتیبی مالیات موجب
افتشاش و بی نظمی مملکت خواهد بود چنانچه مشاهده
میشود که حقوق قشون را نمیشود پرداخت و همه روزه
اسباب فساد فراهم میآورند لهذا کمیسیون مالیه می
خواهد ترتیبی قرار بدهد که از محل سریع الوصول
حقوق قشون لازمه در طهران برسد و آن هم نمی شود
مگر این که اوضاع لازمه و تراول سلطنتی و غیره معده شان
را تعیین نمایند تا محل جهت آنها معین شود که در مجلس
صلاح می داند مقرر شود کمیسیون جنگ و وزارت جنگ
را بخواهد و همه قشون لازمه در رکاب رامعین نمایند
اگر وزارت جنگ من صحیح عده قشون را معین
نمایند کمیسیون مالیه نمی تواند بودجه قشون را
تصویب نماید .

حاج سید باقر - در هر مورد شنیده می شود
که پول نداریم و حال آنکه چهار سال است مالیات
گرفته شده است نه بقشون بل بکوردلوراند و نه
حقوقی بارباب حقوق داده شد اگر مالیات را
از محل در یافت نکرده اند محل آن را باید ارائه بدهند
والا باید معلوم شود که این در کجا است وجه
شده چرا بقشون نمیدهند .

حاج محمد اسمعیل آقا - این مسئله حق
کمیسیون مالیه نیست باین ترتیب که نوشته اند بوزیر
مالیه و وزیر جنگ است کمیسیون مالیه نمیتواند که
محل برای آنها معین کند .

آقامیرزا محمود - عرض کمیسیون مالیه این
است بعضی از سر کردها که محل صحیح دارند بقوه
خودشان بی تصویب وزیر جنگ فوج خود را دوست
سیدم نقری وارد و داخل دارالخلافه میکنند و جیره
و مواجب هفتصد هشتصد نفری را میکیرنند آنها
که محل صحیح ندارند به آنجا میمانند حال کمیسیون
مالیه میخواهد که اختیار تعیین و ورود را بمعده
وزیر جنگ بگذارد نه این که به اختیار صاحب منصبان
جزو موکول باشد پس باید وزیر جنگ معین نمایند
که چه قدر قشون و فوج برای این جا لازم است تا
محل مواجب آنها معین و مرتباً بآنها برسد .

بحر العلوم گرمائی - با این وضع
پریشانی که مادراریم و قشون ما با این ترتیبی که دارند
و بعضی از آنها قراول انتقاری درب خانه اعیان
هستند فایده این قشون چه خواهد بود که با این ترتیب
همه روزه متحصن شده و باعث اختلال شوند پس باید
وزیر جنگ بیایند و باندازه که قشون برای تنظیم
شهر لازم است معین کنند تا مواجب آنها هم از محل
سریع الوصول داده شود .

وکیل التجار - گمان بنده این است بعد از
آن که عده صحیحی پلیس معین شد دیگر ما چنان
محتاج بقشون برای نظم شهر نیستیم فقط برای مواردی
که لازم است پس باید از وزارت داخله تحقیق شود
که بچه اندازه قشون در طهران برای مواقع
فوق العاده لازم است و معین نمایند مواجب آنها
را هم نه بطور سابق بلکه بهمان ترتیب که وزیر
جنگ در باره تمام قشون پیشنهاد کرده اند داده شود
و بیک درجه هم در تحت نظارت کمیسیون مالیه
باشد تا معلوم شود که بچه ترتیب پول بآنها داده میشود .

وکیل الرعایا - گمان میکنم که این لایحه
از کمیسیون مالیه خیلی صحیح بوده و مجلس باید
در مالیه مملکت نظارت و رسیدگی کند و کمیسیون
مالیه هم از مجلس انتخاب میشود معلوم است بگمده
هستند که میخواهند جمعی از قشون را در اینجا جمع
کنند و کار خود را بآنها رجوع کنند و اگر هم آنها را
نخواهند خود آنها برای کار کردن در این شهر حاضر
میشوند حتی اینکه اگر بنا بود درب دروازه پولی هم
از آنها گرفته شود و تذکره بآنها داده شود باز هم
پول میدادند و وارد میشدند صحیح است ما قشون
میخواهیم سرباز میخواهیم ولی نه باین ترتیب که
همه روزه جمعی را جمع کرده و مهنی بپرودند
مملکت افزوده کنند زیرا که ما در سرحدات حالا
قشون لازم داریم و اینها در هیچ جا حاضر نیستند .

حاج سید نصر الله - مطلب این است که اصل
مسئله را گذاشته و از حواشی آن صحبت میکنم باید